

управление. – № 326. – С. 10–23.

8. Налетова И. В. Образовательная политика в области образования [Электронный ресурс] / И. В. Налетова. – Режим доступа: <http://www.tsu.tmb.ru>.

9. Ніколаєнко С. М. Вища освіта – джерело соціально-економічного і культурного розвитку суспільства / С. М. Ніколаєнко. – К. : Знання, 2005. – 319 с.

10. Огнев'юк В. О. Університетська освіта України в контексті перспектив Європейської інтеграції // Віче. – 2010. – № 20.

11. Тертичка В. В. Державна політика: аналіз та здійснення в Україні / В. В. Тертичка // – К. : Вид-во «Основи». – 2002. – 750 с.

12. Халлак Ж. Политика в области образования и содержание обучения / Ж. Халлак // Перспективы. – Т. XXX. – № 2. – 2001. – С. 24–29.

УДК 351.86

*Красников Є. В., начальник групи ІІІ військового представництва,
МО України*

ГЕНЕЗИС ТА СТРУКТУРА НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДЕРЖАВНОГО ОБОРОННОГО ЗАМОВЛЕННЯ В УКРАЇНІ

Стаття присвячена дослідженню теоретичних, законодавчих та практичних основ регулювання державного оборонного замовлення та підвищенню ефективності застосування законодавства України в даній сфері.

Ключові слова: національна безпека, оборонна сфера, військовий потенціал, Збройні Сили України, оборонно-промисловий комплекс, державне оборонне замовлення, озброєння та військова техніка.

The article determines of theoretical, legal and practical framework of the regulation of the state defense order and improving of effectiveness of the using Ukrainian legislation in the said field.

Keywords: national security, defense, military potential, the Armed Forces of Ukraine, the military-industrial complex, the state defense order, weapons and military equipment.

Постановка проблеми. Актуальність теми дослідження обумовлена необхідністю вдосконалення законодавства України в галузі державного оборонного замовлення (далі – ДОЗ). На сьогоднішній день деякі його положен-

ня застаріли і не відповідають сучасним реаліям, які вимагають введення нових норм, спрямованих на вдосконалення адміністративних форм і методів державного управління. Також проаналізовано існуючі прогалини в законодавстві України в даній сфері.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі питання правового регулювання ДОЗ розглянуті у працях ряду вітчизняних та зарубіжних дослідників: Ярового В.Г., Барановського І. В., Семенишина А.В., Шаталова О.Г., Каляєва А.О., Горбуліна В.П., Зубарева В.В., Химченко С.М., Бабкіна О.В., Андрєєвої Л.В., Артеменко І.В., Бандуріна В.В., Карпухіна І.В., Козина М.Н., Костіна А.Г., Стадничук М.Ю., Черних З. Н., Агапової А.Б., Бахраха Д.Н., Вельського К.С., Бачіло І.Л., Дьоміна А.В., Козлова Ю.М. та ін.

Разом з тим, відсутні наукові праці, в яких досліджується адміністративно-правові аспекти ДОЗ в умовах сучасної модернізації державного управління в Україні та дії нових законодавчих актів.

Ураховуючи це, у публікації зроблено спробу розробити єдиний підхід до адміністративно-правового регулювання ДОЗ, а також виявити, яким чином змінився рівень державного регулювання у сфері оборонного замовлення, що безсумнівно, має науковий і практичний інтерес.

Постановка завдання. Мета публікації полягає у комплексному дослідженні теоретичних, законодавчих та практичних основ регулювання ДОЗ, виявленню проблем, прогалин і недоліків у даній галузі та розробці рекомендації щодо їх усунення з метою подальшого вдосконалення законодавства України в сфері національної безпеки.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні актуальними воєнними загрозами для України є:

- збройна агресія і порушення територіальної цілісності України, нарощування військової потужності Російської Федерації в безпосередній близькості до державного кордону України;
- мілітаризація Російською Федерацією тимчасово окупованої території шляхом формування нових військових з'єднань і частин, а також постачання бойовиків, військової техніки та засобів матеріально-технічного забезпечення;
- територіальні претензії Російської Федерації до України і посягання на її суверенітет та територіальну цілісність.

Безпекове середовище довкола України також складне та динамічне.

Через боротьбу за вплив на світові фінансові та енергетичні потоки посилюється глобальна воєнно-політична нестабільність. Провідні держави збільшують розміри воєнних витрат та активізують розробку озброєння та військової техніки нового покоління з принципово новими можливостями вогневого ураження і управління шляхом здійснення ДОЗ [1].

Незважаючи на значні зусилля, стан оборонної сфери України все ще залишається далеким від досконалого.

Воєнно-економічне та військово-технічне забезпечення воєнної без-

пеки держави безпосередньо залежить від оборонно-промислового комплексу країни, основними проблемами функціонування якого є:

- низька ефективність реалізації військово-технічної і військово-промислової політики, політики військово-технічного співробітництва, неврегульованість питань визначення державних замовників щодо розроблення та виконання державних цільових програм реформування та розвитку;

- відсутність державного регулювання та недостатня підтримка стратегічно важливих для оборони, безпеки і економіки держави наукових установ і промислових підприємств з метою переходу від сировинної моделі побудови економіки держави до моделі інноваційного розвитку, задоволення потреб Збройних Сил України (далі – ЗСУ) та інших військових формувань, в озброєнні, військовій і спеціальній техніці;

- відсутність технологічно замкнених циклів виробництва більшості видів озброєння та військової техніки, руйнування традиційної науково-технічної і виробничої кооперації, низькі темпи проведення диверсифікації закупівель товарів військового призначення та подвійного використання;

- критичне фізичне і моральне зношення основних виробничих фондів, низька ефективність використання науково-виробничої бази, значна енергоємність виробництв, технологічне відставання від провідних держав світу, критичний фінансово-економічний стан більшості підприємств, низька рентабельність виробництва, відсутність обігових коштів і брак інвестиційних ресурсів, недостатня ємність внутрішнього ринку оборонної продукції, що значно ускладнює її реалізацію на зовнішньому ринку;

- критичний стан забезпечення підприємств оборонно-промислового комплексу висококваліфікованими робітничими, технічними та інженерними кадрами [1].

Військовий потенціал України як сукупність її економічних, науково-технічних, морально-політичних і військових ресурсів визначає рівень і масштаби загроз державі у військовій сфері і, як наслідок, рівень і масштаби загроз національній безпеці в цілому.

У сучасних умовах Україна повинна піклуватися про те, щоб її Збройні сили були потужними, мобільними, мали у своєму розпорядженні сучасні засоби захисту, сучасні види військової техніки і зброї, мали ефективну боєздатність і боєготовність. Високий рівень обороноздатності держави забезпечує розвинена і ефективна економіка, яка спирається на новітні досягнення науково-технічного прогресу, що дозволяє не тільки задовольняти матеріальні потреби суспільства, але й проводити всі необхідні для зміцнення оборонного потенціалу країни матеріальні засоби: нові зразки озброєння і військової техніки, запаси стратегічного сировини, продовольства та інших компонентів оборонного потенціалу країни, військово-наукові дослідження, будівництво військових об'єктів тощо.

В Україні проводиться комплекс заходів, які забезпечують її Збройні сили матеріальними засобами, необхідними для вирішення поставлених пе-

ред ними завдань. Основу цього комплексу заходів становить ДОЗ.

Оборонно-промисловий комплекс відіграє важливу роль в економіці та управлінні будь-якою державою. Зміни, що відбулися після розпаду СРСР в українській економіці, суттєво позначилися на функціонуванні системи замовлень для потреб оборони держави. Істотними серед зазначених змін є структурна перебудова системи державного управління промисловістю, створення підприємств нових організаційно-правових форм і зміна законодавства у даній сфері [2].

У зв'язку з переходом від жорстко централізованих принципів управління оборонною сферою і взаємодії державних замовників і головних виконавців, механізм управління ДОЗ істотно змінився. Підприємства оборонної промисловості опинилися в ринковому середовищі. Помінялися методи управлінської діяльності державних замовлень у сфері оборонної промисловості [3].

У зв'язку з цим на сучасному етапі проведення оптимізації системи центральних органів виконавчої влади та реформуванні ЗСУ, особливо важливим є аспект нормативно-правового регулювання ДОЗ в системі державного управління.

Ефективне нормативно-правове регулювання не тільки стимулює економічний розвиток країни, дозволяючи раціонально використовувати бюджетні кошти, а й значно збільшує обороноздатність української держави.

Існуюча система управління ДОЗ склалася не відразу. Можна виділити кілька періодів формування та розвитку нормативно-правової бази і механізму державного оборонного замовлення:

- дореволюційний період;
- післяреволюційний період;
- радянський період;
- перехідний період;
- сучасний період.

Дореволюційний період. Найбільш ранній зі знайдених документів про закупівлі для державних потреб за часів правління царя Олексія Михайловича датований 7 липня 1654 р. Конкурсу як такого тоді ще не було, але вже з'явилися його перші складові: публічне замовлення, умови, пошук виконавців.

В епоху Петровських реформ з'являються регламент і інструкція способів пошуку підрядчиків і роботи з ними. Надалі відбувається вдосконалення системи державних закупівель, у тому числі і для потреб оборони.

У 1721 р. був прийнятий «Регламент Адмиралтейства и Верфи», який включав в себе весь накопичений досвід управління державним флотом. У 1732 р. при Ганні Іоанівні був прийнятий регламент Камер-колегії. Наступний вагомий документ – «Регул провиантского правления» датований 1758 р., заснований при Єлизаветі Петрівні. Він надавав дрібномаєтним дворянам і селянам переваги в отриманні замовлень.

Після проведення радикальних реформ державного управління в Росії

в 1775-1776 рр. у складі документа «Учреждения о губерниях» була включена стаття «о контрактах по подряду, поставках и откупах», в якій враховувався весь досвід проведення торгів на поставки і закупівлі державними органами. Положення цієї статті поширювалися і на військові потреби.

Олександром I в 1802 р. був підписаний «Устав о провианте для продовольствия войск», в якому вперше особлива увага приділялася розрахункам довідкових цін для проведення воєнних закупівель, що передбачало значне розширення числа адресатів уведеної норми.

Розширення соціально-правових відносин в суспільстві та розвиток техніки призвели до розширення поля взаємовигідних контрактів держави і приватного підприємництва. В результаті в період правління Миколи I був прийнятий новий спільний документ для керівництва державними закупівлями – «Положение 1830 г.». Положення, з безліччю поправок і доповнень, діяло до 1900 р.

Нове положення «Положение о подрядах и поставках» було випущено в 1900 р. і пропрацював до 1917 р.

Ще в царській Росії, за наявності величезного приватного сектора в індустрії, значна частина виробництва озброєння була зосереджена на 17 казенних заводах. Розподіл військових замовлень і управління заводами було зосереджено у відділі технічно-артилерійських заводів та розпорядчому діловодстві Головного Артилерійського Управління.

Післяреволюційний період. Жовтнева революція спричинила певні зміни і в адміністративному апараті. Всі служби Головного Артилерійського Управління були піддані чищенню і поставлені під контроль призначених у них комісарів. У жовтні 1917 р. була створена Всеросійська колегія по формуванню Червоної армії, а в структурі колегії – Відділ озброєнь.

У сфері державних закупівель 30 вересня 1921 р. постановою ЦВК і РНК РРФСР було затверджено «Положение о государственных подрядах и поставках».

Радянський період. Характерною рисою початкового періоду становлення радянської держави стало поширення державного управління на договірні відносини. Постачання підприємств, необхідними для виробництва матеріальними ресурсами, також як і збут виготовляється ними продукції, вироблялися за нарядами центрів і главків без укладення договорів.

Слід зазначити прийняття декрету Раднаркому від 27 липня 1923 р., що стосується положення про державний підряд і постачання. Він охоплював загальні правила поставок, без акценту на військові. 7 серпня 1923 РНК СРСР було видано інструкцію про порядок публічних торгів на державні підряди і поставки. У ній в основному були відтворені дореволюційні правила про проведення торгів.

Наказом ВРНГ № 164 від 4 грудня 1925 р. при президії ВРНГ для загального керівництва військовою промисловістю на базі комітетів по мобілізації та демобілізації промисловості та військових замовлень ВРНГ було

утворено Військово-промислове управління, а державне об'єднання «Гланво-енпром» було перетворено в Виробниче об'єднання військової промисловості.

5 січня 1932 р. ВРНГ був розділений на наркомати важкої, легкої та лісової промисловостей. Зі створенням наркомату важкої промисловості, керівництво всієї оборонної індустрії було зосереджено в Головному військово-мобілізаційному управлінні НКТП.

Постановою ЦВК СРСР від 8 грудня 1936 р. виробництво військової продукції було зосереджено в руках новоствореного Наркомату оборонної промисловості.

Важливим нормативним актом є постанова Ради Міністрів СРСР від 05 липня 1977 р. № 608 «Об утверждении основных условий поставки продукции для военных организаций». Визначені умови регулювали відносини між організаціями Міністерства оборони СРСР, які замовляли продукцію, і об'єднаннями, підприємствами і організаціями, які поставляли продукцію, для забезпечення своєчасного і повного задоволення потреб військових організацій в продукції, постачання продукції у визначені терміни, в установленій кількості, повністю укомплектованої, належної якості і асортименту.

Дія умов поширювалося на поставку для військових організацій продукції спеціального призначення, виготовленої за технічними умовами, затвердженими в установленому порядку, а також з чинними стандартами або, з дозволу Уряду СРСР, по технічній документації генеральних або головних конструкторів, за винятком зразків, виготовлених у порядку проведення науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт.

Порядок поставки кораблів і суден Міністерству оборони СРСР визначався Основними умовами поставки військових кораблів та суден, затвердженими Радою Міністрів СРСР.

Отже, державне замовлення носило обов'язковий характер. Сторони зобов'язані були включати його до плану, укласти відповідно з обсягами державного замовлення договори [4].

Перехідний період. Аналізуючи трансформацію української економічної системи, слід зазначити, що до кінця 1980-х рр. стало характерне обвальне руйнування механізму державного управління. Усе важче ставало розмістити обов'язкове державне замовлення, знижувався рівень виконання вже прийнятих.

У кінці 1991 р. стало зрозумілим, що новій Україні не потрібен такий оборонно-промисловий комплекс і стільки військової-техніки, скільки вироблялося в СРСР. Структурна перебудова оборонно-промислового комплексу, яка безпосередньо пов'язана з реформою оборонного замовлення протікала повільно. На даному етапі важливою проблемою було відсутність законодавчо-правового забезпечення нового механізму управління ДООЗ в Україні.

Ще однією з проблем була велика грошова заборгованість підприємств, що реалізують державне оборонне замовлення, перед позабюджетними фондами й місцевими бюджетами. Тому одним з напрямків реформи по-

винна була стати амністія, підприємств по штрафх і пені [3].

В подальшому на підставі відповідних законів України та рішень уряду з питань господарських зв'язків, поставок продукції і товарів держава відмовилася від адміністративно-командних методів регулювання і перейшла до розширення економічного методу стимулювання розвитку ДОЗ. Тим самим централізований розподіл матеріальних ресурсів і обов'язковий державне замовлення були ліквідовані.

Для забезпечення виконання ДОЗ 2 березня 1993 р. виходить постанова Кабінету Міністрів України № 157 "Про Тимчасове положення про військові представництва на підприємствах та в організаціях України" [5].

10 грудня 1993 р. виходить постанова Кабінет Міністрів України "Про особливості формування, розміщення та виконання державного контракту і державного замовлення для потреб оборони і безпеки" № 1017 [6].

21 жовтня 1993 р. Верховна Рада України приймає Закон України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію» № 3543-XII, норми якого з відповідними змінами діють і сьогодні. Цей Закон встановлює правові основи мобілізаційної підготовки та мобілізації в Україні, визначає засади організації цієї роботи, повноваження органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування, а також обов'язки підприємств, установ і організацій незалежно від форми власності, повноваження і відповідальність посадових осіб та обов'язки громадян щодо здійснення мобілізаційних заходів. Здійснення відповідних заходів невід'ємно пов'язано з виконанням ДОЗ.

28 вересня 1996 р. виходить нова постанова Кабінету Міністрів України № 1194 "Про порядок формування, розміщення та виконання державного замовлення для забезпечення потреб оборони і безпеки", попередня втрачає чинність [7].

24 січня 1997 р. Верховна рада України приймає Закон України «Про державний матеріальний резерв» № 51/97-ВР, норми якого з відповідними змінами діють і сьогодні. Цей Закон визначає загальні принципи формування, розміщення, зберігання, використання, поповнення та освіження запасів державного матеріального резерву і регулює відносини в цій сфері. Здійснення відповідних заходів невід'ємно пов'язано з виконанням ДОЗ.

Для забезпечення виконання оборонного замовлення 1 березня 1999 р. виходить постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Положення про військові представництва на підприємствах, в установах і організаціях" № 279, попередня втрачає чинність. Це Положення визначає основні права та обов'язки військових представництв на промислових, науково-дослідних, проектних, конструкторських та інших підприємствах, в установах і організаціях усіх форм власності, які здійснюють розроблення, виробництво, постачання науково-технічної продукції, озброєння, військової техніки та іншого майна, виконують роботи і надають пов'язані з ними послуги, а також взаємовідносини між військовими представництвами і підприємствами [8].

Немаловажне значення мало прийняття 3 березня 1999 р. Верховною радою України Закону України «Про державне оборонне замовлення» № 464-XIV, норми якого з відповідними змінами діють сьогодні та який є основним нормативно-правовим актом в сфері оборонного замовлення. Цей закон визначає загальні правові засади планування і формування ДОЗ та регулює особливості відносин, пов'язаних із визначенням та здійсненням процедур закупівлі продукції, виконанням робіт та наданням послуг оборонного призначення [9].

На реалізацію зазначених норм закону 9 грудня 1999 р. виходить постанова Кабінету Міністрів України "Питання державного оборонного замовлення" № 2244, попередня втрачає чинність. Цією постановою закріплено порядок формування основних показників ДОЗ, розміщення та коригування обсягів поставок (закупівлі) продукції, виконання робіт, надання послуг за оборонним замовленням, внесення змін до укладених державних контрактів, а також порядок контролю за виконанням оборонного замовлення та порядок вибору виконавців ДОЗ на поставку (закупівлю) продукції оборонного призначення, яка становить державну таємницю [10].

Сучасний період. Основним нормативно-правовим актом у сфері виробництва, закупівлі та постачання озброєння та військової техніки є Закон України «Про державне оборонне замовлення». Правові та економічні засади формування ДОЗ, особливості створення, зберігання, поповнення та поновлення мобілізаційного резерву, а також виконання заходів з мобілізаційної підготовки встановлені Законами України «Про організацію оборонного планування», «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію», «Про державний матеріальний резерв» та ін. нормативно-правовими актами.

Відповідно до ч. 1 ст. 3, ч. 7 ст. 6 та ч. 4 ст. 7 Закону України "Про державне оборонне замовлення" Кабінет Міністрів України 27 квітня 2011 р. видав постанову «Питання державного оборонного замовлення» № 464.

Цією постановою визначено механізм планування ДОЗ, формування його основних показників, розміщення та коригування обсягів поставок продукції, виконання робіт, надання послуг за оборонним замовленням, а також здійснення контролю за виконанням оборонного замовлення [11].

Відповідно до ч. 3 ст. 9 Закону України "Про державне оборонне замовлення" державні замовники мають право розміщувати на підприємствах, в установах та організаціях, визначених виконавцями, свої представництва або залучати до такої роботи на договірній основі інших державних замовників. Діяльність зазначених представництв провадиться відповідно до положення, що затверджується Кабінетом Міністрів України.

На реалізацію зазначеної норми Кабінетом Міністрів України 21 жовтня 2009 р. прийнято постанову «Про затвердження Положення про представництва державних замовників з оборонного замовлення на підприємствах, в установах і організаціях» № 1107, попередня втрачає чинність. Це Положення визначає основні завдання, функції, права та організацію діяльності

представництв державних замовників з оборонного замовлення на вітчизняних промислових, науково-дослідних, проектних, конструкторських та інших підприємствах, в установах і організаціях усіх форм власності, які здійснюють розроблення, виробництво, модернізацію, постачання, монтаж і ремонт продукції оборонного призначення, виконують роботи і надають пов'язані з ними послуги, а також взаємовідносини між представництвами та підприємствами [12].

Немаловажне значення мало прийняття 16 червня 2011 р. Верховною радою України Закону України «Про особливості управління об'єктами державної власності в оборонно-промисловому комплексі» № 3531-VI, яким визначено особливості та правові основи управління об'єктами державної власності в оборонно-промисловому комплексі [13].

Наразі в Україні триває реформування механізму державного управління оборонним замовленням.

На виконання Рішення Ради національної безпеки та оборони України «Про хід реалізації Державної програми реформування і розвитку ОПК» від 20.07.2007 р. Міністерством промислової політики спільно з зацікавленими міністерствами та відомствами свого часу було розроблено та практично повністю узгоджено законопроект «Про виробництво військової техніки», який був зареєстрований 28.12.2010 р. за № 7520.

У законопроекті сформульовано основні принципи діяльності, пов'язані з виробництвом військової техніки та принципи формування переліку підприємств оборонно-промислового комплексу. Наведено положення щодо правового режиму ставлення озброєння та військової техніки. Сформульовано повноваження державних і іноземних замовників та суб'єктів виробництва військової техніки. Визначено основні завдання Генеральних конструкторів із створення військової техніки. Наведено перелік засобів державного регулювання діяльності оборонно-промислового комплексу. Передбачено положення, які визначають порядок ініціювання і створення військової техніки. Унормовано основні положення розробки військової техніки на замовлення іноземних замовників. Передбачено створення державним замовником єдиного наскрізного плану розробки зразка військової техніки та порядок його державного впровадження. Наведено заходи щодо організації виробництва військової техніки, авторського надзору за нею на стадіях виробництва та зняття з виробництва. Унормовано положення щодо технічного та авторського нагляду за військовою технікою на стадії експлуатації, зберігання, ремонту та демілітаризації (утилізації). Законопроект «Про виробництво військової техніки» є ключовим законодавчо-правовим актом щодо державного регулювання діяльності оборонно-промислового комплексу та залучення інвестицій.

Також за законодавчою ініціативою народного депутату України було розроблено та зареєстровано за № 10034 10 лютого 2012 р. законопроект «Проект Закону про деякі питання заборгованості підприємств оборонно-

промислового комплексу - учасників Державного концерну "Укроборонпром" та забезпечення їх стабільного розвитку», необхідність прийняття проекту даного закону обумовлена потребою системного вирішення комплексу існуючих проблем в оборонно-промисловому комплексі України. Найбільш характерними зазначеними проблемами є недостатня завантаженість виконанням державного замовлення, низький рівень його фінансування, невідповідністю фінансових можливостей підприємств їх положенню на галузевих і товарних ринках, недосконалість нормативно-правової бази діяльності підприємств, необхідність утримання значної соціальної інфраструктури тощо.

Відсутність зазначених законів гальмує доопрацювання і винесення на розгляд до Верховної ради України інших важливих законопроектів та здійснення реальних кроків невід'ємно пов'язаних з подальшим реформуванням процесів державного оборонного замовлення та оборонно-промислового комплексу України в цілому.

Не менш важливим є забезпечення практичного виконання норм чинного законодавства України у сфері виконання державного оборонного замовлення, зокрема Законів України «Про державну підтримку космічної діяльності», «Про державну підтримку підприємств, науково-дослідних інститутів і організацій, які розробляють та виготовляють боєприпаси, їх елементи та вироби спецхімії» та інших [14; 15].

Важливим нормативно-правовим актом, яким визначено основні шляхи досягнення цілей воєнної політики України, в тому числі в сфері державного оборонного замовлення, є Указ Президента України від 24 вересня 2015 року № 555/2015 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 2 вересня 2015 року «Про нову редакцію Воєнної доктрини України» [1].

Висновки. Одними з основних чинників, що гальмують процеси формування державного оборонного замовлення та процеси перебудови і розвитку оборонно-промислового комплексу в цілому, є відсутність законодавчо-правових механізмів унормування діяльності суб'єктів виробництва озброєння і військової техніки та забезпечення сприятливих умов для залучення інвестицій в оборонно-промисловий комплекс України. Законодавство, що стосується оборонного виробництва, є надзвичайно розгалуженим та неузгодженим. Саме через це пропонується розділити його на окремі групи, а саме:

- універсальні закони і нормативні акти, що стосуються загальних ознак оборонного виробництва як самостійної галузі;
- законодавство, що регламентує державне замовлення на виробництво озброєння та військової техніки;
- законодавство, яке регламентує експортно-імпортні операції;
- законодавство, яке регулює корпоративні права, у т. ч. держави;
- законодавство про приватизацію об'єктів права державної власності і структурні реформи;

– законодавство, що регламентує реалізацію окремих цільових державних програм оборонного виробництва.

Для вирішення проблемних питань у даній галузі необхідно прискорити розгляд і прийняття Верховною радою України проектів законів «Про виробництво військової техніки» та «Проект Закону про деякі питання заборгованості підприємств оборонно-промислового комплексу – учасників Державного концерну "Укроборонпром"».

Забезпечити практичне виконання Законів України «Про державну підтримку космічної діяльності», «Про державну підтримку підприємств, науково-дослідних інститутів і організацій, які розробляють та виготовляють боєприпаси, їх елементи та вироби спецхімії», інших законів з питань забезпечення діяльності оборонних підприємств та Указу Президента України від 24 вересня 2015 року № 555/2015 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 2 вересня 2015 року «Про нову редакцію Воєнної доктрини України».

Без сумніву позначається нестача коштів для фінансування Збройних сил України та інших військових формувань загалом і, особливо, для проведення активної і необхідної модернізації озброєнь і військової техніки, закупівель нових видів озброєнь. Також пропонується закріпити на законодавчому рівні, що першочерговим завданням держави у оборонній сфері на найближчий період є забезпечення Збройних сил та інших військових формувань мінімально необхідною кількістю озброєння та військовою технікою за рахунок його капітального ремонту і модернізації, ресурс якого ще не вичерпався. І, на більш пізній період, поетапна закупівля абсолютно нових видів, які треба придбати, передусім, у вітчизняних виробників.

Список використаних джерел

1. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 2 вересня 2015 року «Про нову редакцію Воєнної доктрини України» [Електронний ресурс] : Указ Президента України від 24 вересня 2015 року № 555/2015. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/5552015-19443>.

2. Головка В.В. Оборонно-промислова політика України: можливості застосування досвіду Вишеградських країн / В.В. Головка, О.І. Їжак, Н.О. Ткачук, А.І. Шевцов. – Дніпропетровськ : ДФ НІСД, 2008. – С. 32–52.

3. Тищенко А.Г. О некоторых проблемах размещения государственного оборонного заказа [Електронний ресурс] / А.Г. Тищенко // Право в Вооруженных Силах, 2006, №. 6. – Режим доступу: <http://www.centerbereg.ru/e1099.html>.

4. Козлов Ю. М. Органы советского государственного управления (понятие и конституционная система) / Ю. М. Козлов. – М. : Юрид. лит., 1960. – 189 с.

5. Про Тимчасове положення про військові представництва на підпри-

ємствах та в організаціях України [Електронний ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів України від 02.03.1993 р. № 157. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/laws/show/279-99-п.

6. Про особливості формування, розміщення та виконання державного контракту і державного замовлення для потреб оборони і безпеки [Електронний ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів України від 10.12.1993 р. № 1017. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/laws/show/1017-93-п.

7. Про порядок формування, розміщення та виконання державного замовлення для забезпечення потреб оборони і безпеки [Електронний ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів України від 28.09.1996 р. № 1194. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1194-96-п>.

8. Про затвердження Положення про військові представництва на підприємствах, в установах і організаціях [Електронний ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів України від 01.03.1999 р. № 279. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/279-99-п>.

9. Про державне оборонне замовлення [Електронний ресурс] : Закон України від 03.03.1999 р. № 464-XIV. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/laws/show/464-14.

10. Питання державного оборонного замовлення [Електронний ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів України від 09.12.1999 р. № 2244. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2244-99-п>.

11. Питання державного оборонного замовлення [Електронний ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів України від 27.06.2011 р. № 464. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/464-2011-%D0%BF>.

12. Про затвердження Положення про представництва державних замовників з оборонного замовлення на підприємствах, в установах і організаціях [Електронний ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів України від 21.10.2009 р. № 1107. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1107-2009-п>.

13. Про особливості управління об'єктами державної власності в оборонно-промисловому комплексі [Електронний ресурс] : Закон України від 16.06.2011 р. № 3531-VI. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/laws/show/3531-17.

14. Формування оборонно-промислової політики України в умовах позаблоковості : аналітична доповідь НІСД, Київ – 2011 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.niss.gov.ua/content/articles/files/vtc-e8633.pdf.

15. Військово-технічна та оборонно-промислова політика України в сучасних умовах : аналіт. доп. [Електронний ресурс] / В. М. Бегма, О. О. Свергунов; упоряд. В.М. Маркелов, [за заг. ред. В. М. Бегми]. – К. : НІСД, 2013. – 112 с. – Режим доступу: www.niss.gov.ua/content/articles/files/Begma-83d74.pdf.